

ГЛОБАЛІЗМ У ВИМІРІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Кінець ХХ – початок ХХІ сторіччя – період супердинамічних змін світового економічного устрою, трансформації елементів національних багатоієрархічних систем, які є взаємозалежними, проте самостійними у прийнятті рішень, у єдину глобальну, однак на сьогодні слабо структуровану мультицентричну систему. Такі процеси значною мірою суперечать цільовим орієнтирам національних систем, ігнорують їх територіальні, соціумні, екологічні та економічні важелі зростання та стримування, руйнують усталені національні та міжнародні інститути розвитку національних та світового господарств. Означена трансформація значною мірою змінює вектори господарських та гуманітарних потоків, коригуючи і джерела їх формування, і середовище споживання, що, у свою чергу, змінює детермінанти розвитку глобального соціального, економічного та екологічного середовищ. Світова спільнота з усіма її традиційними індустріально-споживацькими пріоритетами виявилася не готовою реагувати на прийняті нею ж умови нового глобального суспільного, сильно економізованого устрою.

Сучасний стан світового господарства, зокрема його ресурсна складова, потребує негайних кардинальних заходів, спрямованих на збалансування векторів його розвитку. Таке збалансування неможливе без вироблення нових інструментів глобального урядування на основі принципово нових концепцій.

Дослідження глобалізаційних процесів, що посилюлися після нециклічної фінансової кризи у 2008 році, виявили низку актуальних проблем, що виникли уже, чи можуть виникнути у близькому майбутньому у наслідок економічної глобалізації. У результаті цих досліджень окреслено широкий спектр поглядів та позицій на процес глобалізації та глобалізм, як його результат – від визначення його руйнівним, катастрофічним для нинішньої цивілізації до природного, еволюційного, що прийшов на зміну національному капіталізму.

На перший погляд стан та тенденції розвитку екології Землі, а також зростання глобальної економічної та соціальної нерівності її мешканців спонукають до негативних оцінок і глобалізації і глобалізму. Проте, варто подумати, чи дійсно глобалізм, який домінує протягом декількох десятиріч, встиг призвести до таких катастрофічних наслідків? Упродовж декількох століть капіталізм процесами індустріалізації національних економік завдавав значних наростаючих глобальних екологічних збитків, які, унаслідок національної замкнутості у екологічних питаннях, де-юре не мали конкретних джерел виникнення – немає глобального суспільного устрою, отже немає глобальної екології, відповідно немає глобальних проблем. Така страусина догма існувала й у питаннях глобального соціального розвитку.

Глобалізм, сформувався на основі, фрагментарних у глобальному вимірі, рішень та заходів щодо упередження військових конфліктів та міжнародного лобіювання окремими державами своїх господарюючих суб'єктів. Тобто

глобалізм, як форма соціально-економічного устрою, на стадії формування не мав, і значній мірі не має сьогодні, інституційних засад розвитку світового господарства та взаємодії його суб'єктів, які де-факто прийняли такий устрій, а провідна їх частина вдало адаптувалася до глобальних економічних вимірів.

На нашу думку трансформація міжнародної торгівлі у глобальний торговельний простір, який стимулює об'єднання національних виробничих середовищ у глобальне, та по-суті є виразом економічного глобалізму, дозволив виявити глобальні екологічні та соціальні проблеми, тобто економічний глобалізм став лакмусовим реактивом, що вказав на існування цих проблем, що, на нашу думку, є важливою передумовою гуманітарно-екологічного глобалізму, здатного виробити нові глобальні дуалістичні інструменти сталого, справді трьохвекторного розвитку.

Ще однією важливою заслугою глобалізму, на наш погляд, є демілітаризація джерел виробничих ресурсів, заміна військових суперечок та завоювань економічними. Нажаль, сьогодні відбувається, чи відбулася у недавньому минулому, низка військових конфліктів, спричинених бажанням перерозподілу економічно актуальних на сьогодні вуглеводневих ресурсів на Близькому Сході, а також земельних та водних ресурсів у Молдові та Україні. Однак виникнення таких військових конфліктів, як правило, відбувалося через середньовічні стереотипи стратегічного мислення політичних еліт і агресорів і потерпілих країн, які не здатні використовувати нові глобальні економічні інструменти нападу і захисту. Основні ж завоювання, які відбулися після другої світової війни, отримані провідними країнами (Німеччина, США, Китай) з допомогою економічних глобальних інструментів. Звичайно торговельно-економічна глобальна експансія несе багато загроз та збитків, проте вони не співставні з втратами унаслідок безлічі локальних та двох світових воєн.

Всеосяжне системне виявлення негативних впливів процесів глобалізації, вироблення дієвих інструментів їх запобіганню, а також соціалізація та екологізація глобалізму є ключовими завданнями наукової та дипломатичної світової спільноти. Сьогодні варто відмовитися від констатації виключно негативного впливу глобалізму та сконцентруватися на пошукові нових інструментів адаптації нового глобального суспільного устрою до оновлених глобальних цілей сталого розвитку світового господарства.

Окреслення і позитивних і негативних сторін глобалізму виявило набагато більше запитань та завдань, ніж відповідей та рішень, проте розуміння багатогранності глобалізму, визнання економічного глобалізму лише однією із граней цього суспільного ладу дозволяє виявити напрями необхідних досліджень розвитку світового господарства, та світової спільноти, як його зінтегрованого господаря (чи такого, що потребує глибокої інтеграції), у нових глобалізованих реаліях. Зокрема, одним із пріоритетів таких досліджень є вироблення адекватної відповіді на сучасні глобальні соціально-економічні виклики.